

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' דברים - שבת חזון תשפ"ה

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 19:01 | 20:14

תל אביב - 19:16 | 20:17

חיפה - 19:08 | 20:18

טבריה ומגדל - 19:01 | 20:23

באר שבע - 19:16 | 20:15

מנחם משיב נפשי

תורך אסר פדנך. דאטייליד פריקהון דיהודאי. א"ל מה שמיה? א"ל מנחם שמיה. ואבוהי מה שמיא? א"ל חזקיה. א"ל והיכן שרייך? א"ל בבירת ערבי, בדבית לחם יהודה. זבן ההוא גברא תורוי' זבן פדניה, והוה מזבין לבידין דינוקין, עלל לקרתא ונפק לקרתא, עלל למדינה ונפק למדינה, עד דמטא לתמן, אתיין כל כפרייא למיזבן מניה, וההיא אתתא אימיה דההוא ינוקא לא זבנית מניה. א"ל למה לית את זבנית לבידין דינוקין? אמרה ליה דחשייה קשיי דינוקא, א"ל למה? אמרה לי דעל רגלוי חרב בית מקדשא, אמר לה רחיצין אנו במריה עלמא, דעל רגלוי חרב ועל רגלוי מתבני. אמרה ליה לית לי פרייטין. אמר לה והוא מה אכפת ליה? אתי זבנין ליה! א"ל את הוי נסיבא לך מן אילין לבידין דינוקין, ולבתר יומין אנא אתי לביתך ונסב פרייך, נסבה ואולה, לבתר יומין אמר האי גברא איזיל ואיחמז ההוא ינוקא מאי קא עביד, אמר לה ההוא ינוקא מאי קא עביד, אמרה ליה לא אמרי לך דחשייה קשיי אפילו על רגלוי נחשא, דמן ההוא שעתא אתיין רוחן ועלעולין, טעניניה ואזלין להון. אמר לה ולא כך אמרתי לך דעל רגלוי חרב ועל רגלוי מתבני.

תרגום - מעשה שהיה ביהודי אחד שעמד וחרש את שדהו ולפתע געתה פרתו. עבר שם ערבי אחד ואמר לו: מי אתה? אמר לו 'יהודי אני'. אמר לו "יהודי, יהודי! התר פרתך והתך מחרשתך, שכן פרתך געתה ואמרה שברגעים אלו חרב בית המקדש". עד שהתעסק עמו, חלפו כמה רגעים והפרה געתה שוב. "יהודי, יהודי!" שוב קרא אליו עובר האורח. "אסור את פרתך ואסור את מחרשתך, שכבר נולד המשיח, מושיען של ישראל". "מה שמו של המשיח?" שאל היהודי. "מנחם", ענה הערבי, "ומה שם אביו?" המשיך היהודי לשאול. "חזקיה", ענה. "והיכן הוא שרוי, מתגורר?" - "בבירת המלך (אולי באיזור הערבי) של בית לחם יהודה" הייתה התשובה. כששמע את היהודי, הלך ומכר את פרתו ואת מחרשתו והחל למכור סדינים וחיתולים לתינוקות. הוא דד מעיר לעיר, ונכנס ממדינה למדינה, כשהוא מוכר את מרכולתו, עד שיום אחד הגיע לבית לחם יהודה. באו כל הנשים ורכשו ממנו את הסדינים מלבד אישה אחת, אימו של תינוק בשם מנחם. "מדוע אינך רוכשת צעצוע לתינוקך מנחם?" שאלו אותה הנשים האחרות, והיא השיבה: "הלואי ויחנקו את שונאיהם של ישראל (היא השתמשה בביטוי בלשון סגי נהור כשמשמעותו שרצונה, חלילה, לקלל את ישראל עצמם), שכן התינוק נולד ביום בו חרב בית המקדש!". שמע את היהודי וידע כי זהו התינוק. בשביל השיחה הזו הוא עשה את כל השינוי בחייו. אמר לה - "מובטחים אנו

לידתו של משיח

הלילה הוא ליל ההילולא של האריז"ל הק' (ה' מנחם אב), ולפעמים אנחנו לא מודעים עד כמה תורתו חודרת אותנו בכל רגע. במנחה של תשעה באב, למשל, אנו מוסיפים תפילה מיוחדת, יש קהילות מעטות שאומרות אותה גם בשחרית, והיא תפילת נחם -

נחם ה' אלהינו את אבלי ציון ואת אבלי ירושלים ואת העיר האבלה והחרבה והבוזיה והשוממה. האבלה מבלי בניה והחרבה ממעונותיה. והבוזיה מכבודיה. והשוממה מאין יושב. והיא יושבת וראשה חפוי כאשה עקרה שלא ילדה. ויבלעוה לגינות, ויירשוה עובדי פסילים, ויטילו את עמך ישראל לחרב, ויהרגו בנדון חסידי עליון. על כן ציון במר תבכה וירושלים תתן קולה. לבי לבי על חלליהם. מעי מעי על חלליהם. כי אתה ה' פאש הצתה. וכאש אתה עתיד לבנותה, כאמור: "ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולקבוצ אהיה בתוכה", ברוך אתה ה' מנחם ציון ובונה ירושלים.

(נוסח תפילת נחם לתשעה באב)

בשער הכוונות מובא בשם האריז"ל שאומרים את זה דווקא בשעת המנחה כי זמן מנחה הוא זמן לידתו של המשיח. זה שתשעה באב הוא יום לידתו של המשיח באופן כללי, מופיע כבר הרבה לפני האריז"ל הק'. זה מופיע כבר במדרש איכה על הפסוק -

... כִּי־רַחַק מִמֶּנִּי מְנַחֵם נִפְשֵׁי... (איכה א', ט"ז)

החודש שלנו מקרא "מנחם אב" ובדרך כלל אנחנו מבינים אתה במובן שאנחנו מבקשים לקבל נחמה מאבא. בתורת חסידות לומדים זאת שגם אבא מבקש נחמה מאיתנו. אנחנו מנחמים אותו ית'. אבל היום ננסה אי"ה בהמשך ללמוד בזה משמעות אף יותר עמוקה.

החקלאי שמכר את המחרשה

וכך מופיע שם במדרש, שאולי חלקו מוכר אך כדאי לראות את כולו, והוא מתאר סיפור שמתרחש בימי הבית השני -

עובדא הוה בחד בר נש דהוה קא רדי, געת חדא תורתיה, עבר עלוי חד ערבי, א"ל מה את א"ל יהודאי אנא, א"ל שרי תורך ושרי פדנך א"ל למה? א"ל דבית מקדשך דיהודאי חרב. א"ל מנא ידעת? א"ל ידיעת מן געייתא דתורך. עד דהוה עסיק עמיה, געת זמנא אחריתא. א"ל אסור

לִיָּה לְעֵלְמָא בְּכַפְנָא? (עד מתי תמשיכו לשרוף את מחסני המזון ותמיתו את עם ישראל ברעב?) אָמַר לִיָּה: מָאֵי אֵי־עֵבִיד, דָּאֵי אֲמִינָא לְהוּ מִיָּדֵי קַטְלוּ לִי! (מה אעשה? אם אני אומר להם משהו יהרגו גם אותי) אָמַר לִיָּה: חַזֵּי לִי תַקְנִתָּא לְדִידֵי דְאִיפּוֹק, אֲפֻשֶׁר דְּהוּי הַצֵּלָה פּוֹרְתָא (אמר לו: תן לי אפשרות לצאת, אולי אצליח להציל משהו). אָמַר לִיָּה: נְקוּט נַפְשָׁךְ בְּקַצְיָרִי, וְלִיתִּי פּוֹלֵי עֵלְמָא וְלִישְׁיִילוּ בְּךָ, וְאִיתִי מִיָּדֵי סְרִיא וְאֲגִנִּי גְבָךְ, וְלִימְרוּ דְנַח נַפְשָׁךְ. וְלִיעֵיִילוּ בְּךָ תַלְמִידָךְ וְלֹא לִיעוֹל בְּךָ אֵינִישׁ אַחֲרִינָא, דְּלֹא לְרַגְשׁוֹן בְּךָ דְקָלִיל אַתָּ, דְאֵינְהוּ יְדַעֵי דְחֵיָא קָלִיל מִמִּיתָא (אמר לו: עשה את עצמך כאילו אתה חולה ויבואו כולם לבקר אותך, ואז תביא משהו בעל ריח רע ושים במיטתך ויגידו שנפטרת, ויבואו תלמידך וישאו את מיטתך. ולא ישא אף אחד אחר את המיטה, שלא ירגישו שאתה קל יותר, שהרי ידוע שהחי קל יותר מן המת). עֵבִיד הֲכִי. נְכַנְס בּוּ רַבִּי אֵלִיעֶזֶר מִצַּד אַחַד, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִצַּד אַחֵר. כִּי מָטוּ לְפִיתְחָא, בְּעוּ לְמַדְקָרִיהָ (כאשר הגיעו שער העיר רצו השומרים לדוקרו). אָמַר לְהוּ: יֵאמְרוּ: רַבֵּן דְקָרוּ! בְּעוּ לְמַדְחִפְיָה. אָמַר לְהוּ: יֵאמְרוּ: רַבֵּן דְחַפּוּ! פְּתַחוּ לִיָּה בְבָא, נַפְקָ כִּי מָטָא לְהַתָּם, אָמַר: שְׁלֵמָא עֲלָךְ מְלָכָא, שְׁלֵמָא עֲלָךְ מְלָכָא (שלום עליך המלך). אָמַר לִיָּה: מִיִּחִיבָת תְּרִי (קָטְלָא) [קָטְלִי]. חֲדָא דְלֹא מְלָכָא אָנָּא וְקָא קָרִית לִי מְלָכָא, וְתוּ אֵי מְלָכָא אָנָּא עַד הָאֵידְנָא אֲמַאי לֹא אֲתִית לְגַבְאֵי (אתה מחוייב מיתה פעמיים. ראשית, מכיון שאני לא מלך וקראת לי מלך. ושנית, אם אני מלך, מדוע לא באת אליי עד עכשיו?). אָמַר לִיָּה: דְקָאֲמַרְתָּ לֹא מְלָכָא אָנָּא, אֵיבְרָא מְלָכָא אַתָּ; דָּאֵי לֹא מְלָכָא אַתָּ לֹא מִימְסָרָא יְרוּשָׁלַיִם בִּידְךָ, דְכְתִיב: וְהִלְבַּנּוּן בְּאֲדִיר יְפוּל" - וְאֵין "אֲדִיר" אֲלֵא מְלָךְ, דְכְתִיב: וְהִיָּה אֲדִירוּ מִמֶּנּוּ וְגו'"; וְאֵין "לְבַנּוֹן" אֲלֵא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׁנֵאֲמַר: "הִהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהִלְבַּנּוֹן". וְדְקָאֲמַרְתָּ: אֵי מְלָכָא אָנָּא, אֲמַאי לֹא קָאֲתִית לְגַבְאֵי עַד הָאֵידְנָא - בְּרִינֵי דְאִית בּוֹן לֹא שְׂבָקִינּוּ (זה שאמרת שאינך מלך אינו נכון. אתה באמת מלך, שהרי ירושלים נמסרת רק ביד מלך, שהרי כתוב "והלבנון באדיר יפול", ואין אדיר אלא מלך, דכתיב: "והיה אדירו ממנו" וגו', ואין לבנון אלא ביהמ"ק, שנאמר: "ההר הטוב הזה והלבנון". וזה ששאלת מדוע לא באתי אליך עד עכשיו, הבריונים בירושלים לא נתנו לי)... אֲדֵהֲכִי, אַתָּא פְּרִיִּסְתָּקָא עֲלֵיהָ מְרוּמֵי, אָמַר לִיָּה: קוּם, דְמִית לִיָּה קִיסָר, וְאָמְרֵי הִנְהוּ חֲשִׁיבֵי דְרוּמֵי לְאוֹתִיבְךָ בְּרִישָׁא (עוד הם מדברים, הגיע שליח מרומי ואמר לו: קום, כי מת הקיסר, וחשובי רומי החליטו להושיבך בראש). הָוָה סֵיִים חַד (מסאני) [מְסַאֲנִיָּה]. בְּעָא לְמִסְיָמָה לְאַחֲרִינָא, לֹא עֵיִיל. בְּעָא לְמִשְׁלָפִיָּה לְאִידָךְ, לֹא נַפְקָ. אָמַר: מָאֵי הָאֵי? אָמַר לִיָּה: לֹא תַצְטַעַר, שְׁמוּעָה טוֹבָה אַתְּא לָךְ, דְכְתִיב: "שְׁמוּעָה טוֹבָה תִּדְשֶׁן עֵצִים". אֲלֵא מָאֵי תַקְנִתִּיהָ? לִיתִי אֵינִישׁ דְלֹא מִיתְבָּא דְעַתָּה מִיָּנִיָּה, וְלַחֲלִיף קַמָּךְ, דְכְתִיב: "וְרוּחַ נְכָאָה תִיָּבֵשׁ גְרָם". עֵבִד הֲכִי, עֵיִיל (היא אספסיינוס באמצע נעילת נעליו, רצה לנעול את הנעל השניה ולא הצליח. רצה לחלוץ את הנעל הראשונה, וגם זה לא עלה בידו. שאל: מה קרה לי? אמר לו: אל תדאג. שמעת שמועה טובה, וכתוב 'שמועה טובה תדשן עצם'. אלא מה היא תקנתך? יביאו לפניך אדם שאינך אוהב, שהרי כתוב: "ורוח נכאה תיבש גרם". עשה כך והצליח). אָמַר לִיָּה: וּמֵאַחַר דְחֲכַמְיָתִי פּוֹלֵי הָאֵי, עַד הָאֵידְנָא אֲמַאי לֹא אֲתִיתוּ לְגַבְאֵי? אָמַר לִיָּה: וְלֹא אָמְרֵי לָךְ?! אָמַר לִיָּה: אָנָּא נְמִי אָמְרֵי לָךְ: אָמַר לִיָּה: מִיָּדֵל

מבורא עולם שכשם שלרגליו חרב¹ הבית כך לרגליו הוא יבשר על בנינו של בית המקדש. אמרה לו אין לי כסף. אמר לה - מה אכפת לי? קחי סדינים לבנך ואחרי זמן תפרעי לי את החוב ותשלמי לי". חלפו ימים והוא שב לבקר באותו מקום. אמר 'אלך ואראה את אותו תינוק, מה מעשיו'. בא אצלה ושאל - מה מעשיו של התינוק שלך? ", אמרה לו - "מאז היום שבאת ושאלת עליו, באה רוח סערה וחספה אותו מידי". וזהו שנאמר "רחק ממני מנחם משיב נפשי". (מדרש איכה רבה א', נ"א, ירושלמי ברכות פ"ב)

"אימו של מנחם", כל מהותה היתה להיות אימו של מנחם, וכפי שמופיע במגילת רות שאמרות השכנות לנעמי - "וְהָיָה לָךְ לְמָשִׁיב נֶפֶשׁ..." (רותד', ט"ו) - ובאו הרוחות והסערות ומשאו אותו ממנה. זה סיפור פלאי, והוא מופיע גם בתלמוד הירושלמי וגם במדרש איכה והוא המקור שמשיח נולד ביום תשעה באב.

לשטוף את הבית בתשעה באב

האמונה הזו חדרה חזק מאד גם במסורת שלנו. כתוב בבית יוסף שהיה מנהג אצל המשים שבמנחה של תשעה באב היו רוחצות את פניהן. לכאורה זה קשה כי זה מנגד להלכה כי בתשעה באב יש איסור רחיצה, אך ההסבר הוא שבמנחה של תשעה באב נולד המשיח. יש מנהג נוסף, שמוכר היטב בקרב יוצאי מרוקו וצפון אפריקה, שנהגו המשים לשטוף את הבית במנחה של תשעה באב, חלקן אפילו לסייד ולצבוע אותו, ולמרות שיצאו נגד המנהג הזה הוא מנהג מאד חזק. יש סיפור מדהים בהקשר של המנהג הזה שמספר שפעם הגיע החיד"א זיע"א, מגדולי חכמי ופוסקי מרוקו, לעיר אחת ושאלו אותו על המנהג הזה - שהרי "איך אפשר, הריזה מנגד להלכה וזובעיה קשה וחיובים לאסור!". אבל מצד שניזה מנהג כל כך חזק אצל המשים במרוקו. אמר החיד"א - "אמנם זה מנהג חזק ובעז"ה משיח יגיע, אבל אין מה לעשות, הלכה היא הלכה וצריך להקפיד לא לעשות את זה". למחרת הוא יצא לרחוב, ושמע שם שיחה של שתי נשים, בה אמרה האחת לשניה - "שמעת מה אמר הרב החיד"א? הוא נתן דרשה ואמר השנה משיח לא בא!". איך ששמע זאת החיד"א, הוא הלך וכינס את כל העיר והודיע ברבים - 'אני חוזר בי. אפשר וצריך להמשיך במנהג לשטוף את הבית במנחה של תשעה באב!'. אמונה זה דבר יותר חזק מכל הלכה.

חשבתי לעצמי, כידוע משיח יבוא מהמקומות הכי נמוכים, ואנחנו חיים בתקופה ובדור שלא צריך להסביר את זה, זה נראה לנו ברור ומובן, אבל עדיין יש להבין מה ענין הלידה? ומהי 'אמא של מנחם'?

רבן יוחנן בן זכאי שעוזב את ירושלים ומבקש "תן לי יבנה וחכמיה" הוא אותו רבן יוחנן שדור וחצי לאחר מכן, יבוא רבי עקיבא, תלמיד תלמידו, ויאמר עליו את הפסוק "משיב חכמים אחר ודעתם יסכל" (ישעיהו מ"ד כ"ה), שלא נבון עשה רבן יוחנן.

משיב חכמים אחר

הסיפור הוא מפורסם ונורא -

אָבָא סְקָרָא, רִישׁ בְּרִינֵי דִירוּשָׁלַיִם, בְּרַ אַחֲתִיָּה (בן אחותו) דְּרַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זְכַאִי הָוָה. שְׁלַח לִיָּה: תָּא בְּצִינְעָא לְגַבְאֵי (בוא אלי בצנעה). אַתָּא. אָמַר לִיָּה: עַד אֵימַת עֵבְדִיתִי הֲכִי, וְקָטְלִיתִי

¹ כמדומני שהניקוד הנכון הוא לא "חֲרַב" אלא "חָרַב", ואכמ"ל.

אליעזר אומר, עין טובה. רבי יהושע אומר, חבר טוב. רבי יוסי אומר, שכן טוב. רבי שמעון אומר, הרואה את הנולד. רבי אלעזר אומר, לב טוב. (אבות ב', ח' ט')

הכי מסקרן ומוזר פה הוא רבי שמעון בן נתנאל שחורג מהקו של שאר חבריו. לב טוב, שכן טוב, עין טובה - אלו תכונות יסוד, אבל מה זה הרואה את הנולד? אחר כך ממשיך רבן יוחנן ושואל אותם -

אמר להם: צאו וראו איזוהי דרך רעה שיתרחק ממנה האדם רבי אליעזר אומר, עין רעה. רבי יהושע אומר, חבר רע רבי יוסי אומר, שכן רע. רבי שמעון אומר, הלנה ואינו משלם. אחד הלנה מן האדם, כלנה מן המקום ברוך הוא, שנאמר (תהלים לו) 'לנה רשע ולא ישלם, וצדיק חונן ונותן'. רבי אלעזר אומר, לב רע. (שם)

כל התלמידים אומרים את ההיפך ממה שאמרו קודם, חוץ מרבי שמעון ששוב אומר דברים לא מובנים והם גם לכאורה אינם הפוכים ממה שאמר בהתחלה - "הלונה ואינו משלם", וגם מצטט פסוקים. בהמשך אומרים כל אחד מהתלמידים הללו שלשה דברים -

רבי יהושע (בן חנניה) אומר עין הרע, ויצר הרע, ושנאת הבריות, מוציאין את האדם מן העולם, רבי יוסי (הפקח) אומר יהי ממון חברך חביב עליך כשלה. והתקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירשה לך. וכל מעשיה יהיו לשם שמים... רבי אלעזר (בן עזרא) אומר הוי שקוד ללמוד תורה, ודע מה שתשיב לאפיקורוס. ודע לפני מי אתה עמל. ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעלתך. (שם י"ד')

הם אומרים עקרונות יסוד, אבל רבי שמעון בן נתנאל שוב אומר דברים שונים ואף מוזרים -

רבי שמעון (בן נתנאל) אומר: הוי זהיר בקריאת שמע (ובתפלה). וכשאתה מתפלל, אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא, שנאמר (יואל ב) כי תנון ורחום הוא ארך אפים ורב חסד ונתחם על הרעה. ואל תהי רשע בפני עצמך. (שם י"ג')

להיות זהיר בקריאת שמע זה חשב מאד אבל זו הלכה פשוטה, חייב מן התורה, ולכאורה אין מקומה במסכת אבות שעוסקת במילי דחסידות! וגם ההקשר של דבריו בהמשך לא מובן ונראה לא קשור להתחלה - "אל תהי רשע בפני עצמך".

הרואה את הנולד

רעי ואהבי, לעניות דעתי, הרואה את הנולד זה כל החיים. מי שהיה פעם בחדר לידה יבין את זה. אמא שרואה את התינוק שלה בפעם הראשונה, מיד כשהוא נולד, אף פעם לא תחשוב על איך הוא יהיה במתמטיקה או מה יהיה מצבו הכלכלי מול החותנובים מן הימים וכו'... היא רק חושבת "איזה מלאך, איזו משמה, כפרה שלי". זו המקודה של רבי שמעון בן נתנאל - האם אתה יכול להסתכל במראה ולראות 'נולד'? האם אתה יכול להישיר מבט אלי, אל חבר, ולראות 'נולד'? האם אתה יכול להסתובב ברחוב ולראות את היהודי שליך 'נולד'? את כל המציאות 'נולדת' ומתהווה ברגע זה? לראות את הכל מתחיל ממש מההתחלה עכשיו?

אזילנא, ואינש אחרינא משדרנא; אלא בעי מינאי מידי דאתן לך (אני הולך, ואשלח מישהו אחר לכבוש את ירושלים. בקש ממני משהו ואתן לך). אמר ליה: תן לי יבנה ותכמיה, ושוישילתא דרבן גמליאל, ואסותא דמסין ליה לרבי צדוק (תן לי יבנה וחכמיה, וקיים את שושלתו של רבן גמליאל, ורפואה לרפא את ר' צדוק). קרי עליה רב יוסף, ואיתימא רבי עקיבא: "משיב חכמים אחור ודעתם יסכל", איבעי למימר ליה: לשבקינהו הדא זימנא. והוא סבר: דלמא פולי האי לא עביד, והצלה פורתא נמי לא הוי (היה עליו לומר שיעזב את ירושלים ולא יכבוש אותה בהזדמנות זו. ורבן יוחנן בן זכאי חשב שבקשה כל-כך גדולה הוא לא יסכים, ואזלא תהיה אפילו הצלה חלקית). (גיטין ב"ו)

בכך הקים רבן יוחנן את הסנהדרין מחדש ביבנה וכל תורה שבעל פה שיש לנו עד ימינו זה בזכותו!

הכינו כסא לחזקיה שבא ללוותני

אגב על אותו רבן יוחנן בן זכאי מסופר שבשעה שמת נכנסו תלמידיו -

וכשחלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו. כיון שראה אותם התחיל לבכות. אמרו לו תלמידיו: "נר ישראל, עמוד הימיני, פטיש החזק", מפני מה אתה בוכה? אמר להם אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי, שהיום כאן ומחר בקבר, שאם פועס עלי אין כעסו פועס עלי, ואם אוסרני - אין אוסרו אוסור עולם, ואם ממתני - אין מיתתו מיתת עולם, ואני יכול לפייסו בדברים ולשחדו במזון, אף על פי כן הייתי בוכה, ועכשיו שמוליכים אותי לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים, שאם כועס עלי - כעסו פועס עלי, ואם אוסרני - אוסרו אוסור עולם, ואם ממתני - מיתתו מיתת עולם, ואיני יכול לפייסו בדברים ולא לשחדו במזון. ולא עוד, אלא שיש לפני שני דרכים, אחת של גן עדן ואחת של גיהנם, ואיני יודע באיזו מוליכים אותי, ולא אבכה? אמר לוי: רבינו, ברכנו. אמר להם: "יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם". אמרו לו תלמידיו: עד כאן? אמר להם: ולואי, תדעו כשאדם עובר עבירה אומר: "שלא יראני אדם". בשעת פטירתו, אמר להם: פנו כלים מפני הטומאה, והכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שבא (ללוותני). (ברכות כ"ח:)

תלמידיו של רבן יוחנן הם לא ילדים, אלו גדולי ישראל - רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי יוסי ורבי שמעון בן נתנאל, ורבי אלעזר בן ערך, וזה האיחול והברכה שהוא מברך אותם לפני מותו! גם הוא, בוכה על שאינו יודע באיזו דרך מוליכין אותו אחר מותו - מדובר ברבן יוחנן! סכרתי בגמרא הזו כי חזקיה היה שמו של אביו של המשיח במדרש הראשון שהבאנו.

תעלומת רבי שמעון בן נתנאל

אם אתם זוכרים, המשנה באבות מספרת על תלמידיו של רבן יוחנן, שלשלת הדורות שהעביר את כל התורה שבעל פה מירושלים שלפני החורבן אל העולם שאחרי החורבן -

רבי אליעזר בן הרקנוס, ורבי יהושע בן חנניה, ורבי יוסי הכהן, ורבי שמעון בן נתנאל, ורבי אלעזר בן ערך... אמר להם: צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם. רבי

חלק מהאיברים בגוף הם בלשון זכר - לב, כבד, אף למשל, ויש גם בלשון נקבה - ריאה, בלוטה, עין. אבל אין עוד איבר בגוף שצורת המקבה שלו היא עם י' לפני הסיום. למה כליה ולא 'קִלָּה'? יש רק עוד תיאור אחד בעברית שכאשר הוא הופך מזכר לנקבה הוא מקבל י' באופן דומה - צורת המקבה של 'רַעַ' היא 'רעיה'. אבל רעיה היא לא ממש חברה, כי "כנס רעים" זה אמנם כנס חברים אבל "כנס רעיות" זה לא כנס חברות אלא כנס משים משאות. המילה רעיה מופיעה רק בשיר השירים. הרעיה היא 'האשה שלי', הכלה של הדוד, היא כנסת ישראל - "רעייתי בין הבנות". רעבארמית זה לא רק חבר אלא גם רצון - רעוא. הרעיה היא העושה את רצונו של הקב"ה - כל הרצון שלו מופיע דרכה, היא הרעיה שלו.

נחזור לכליה - אולי זה מלשון כלי, אולי מלשון "בנספה וגם כלתה". מי שחסרה לוכליה - זוהתמודדות מראה וקשה, ממש אין לו חיים. כליה זה מלשון "כלות הנפש". שלשת אלפים שנה אחרי שדוד כתב את תהילים, מסתבר שיש לי בגוף איבר שמישהו כלה אליו, משתוקק וכוסף אליו, ושהאיבר הזה כוסף להגיע למקום שלו, ואתה שומר החינם שלו.

לתת צדקה זהה זהה לתת כסף, נכון? וכסף גם הוא לשון כיסופים. לך יש אלף דולר - מתוכם חמש מאות דולר הקב"ה השם אצלך כפקיד בנק שתשמור אותם לחלוקה למישהו שכוסף אליהם, צדקה. הכסף הזה הוא הכיסופים שאיתו יכולים להחיות השאלה היא האם זה שלך או שמא זה של י'ה. אתה מחזיק את הכלי - ואם זה שלו, הרי שהכל יכול להיוולד מחדש.

כמו לפני לידה

ביומיים-שלושה שלפני תרומת הכליה, אמרה לי רעייתי חני תח' שהתחושה שלה היא "כמו לפני לידה", ואני לא הבנתי את כוונתה, אך אני חושב שכעת יש לי יותר מושג; אשה עוברת הריון, לא תמיד קל. את מכירה את התינוק שעתיד להיוולד? ולמרות זאת את משוכנעת שתקבלי אותו כמות שהוא, נכון? אבל אולי הוא לא נחמד? אולי הוא דומה לצד השני, הפחות נחמד של המשפחה? אולי הוא יהיה מעצב? - הרי את תתני לא את החיים שלך בכל מצב. אבל פה, בהריון, יש איזו מקודה - הרי הוא ברחם שלי. הוא הילד שלי, הוא החיים שלי. ואילו בתרומת כליה?

שאלתי את רעייתי - "את יודעת למי את נותנת את הכליה שלך? אולי היא לא נחמדה? אולי הוא אחר?", והיא ענתה לי - "זו לידה! היא יכולה עכשיו להיוולד. אני הולכת להוליד!". אמא אומרת על התינוק שעוד לא נולד לה שהוא 'משמה', שהוא 'מלאך' - כי היא יודעת שזה לא שלה, כי היא יודעת שזה מלמעלה, שהוא י'ה, כי את יודעת שאת כלי-י'ה. וכשאת משוכנעת שאת כבר כלי-י'ה, מותנים לך עוד ציר כדי שבטוח תהיי משוכנעת, ועוד אחד ועוד אחד.

מי שעמד ליד חדרי לידה שמע הרבה צעקות של "אלוקים!" ולא רק בגלל תפילות, אלא בגלל שפה נמצאים עכשיו אלוקויות ואלוקות חשה אלוקות. פתאם את הופכת להיות לכלי ביד ה', כלי-י'ה, ואת בכלל לא צריכה להכיר את התינוק - הרי זה הקב"ה! זה הרואה את הנולד.

זה כל כך עמוק וכל כך פשוט. "הו זהיר בקריאת שמע" - כשעוצמים את העיניים, לא רואים אור, לא זוהרים, אבל הדרך

בא רבי שמעון בן נתנאל ואומר לראות את הנולד זה יותר מכל שאר הדברים האחרים שאמרנו כי היכולת לעצום את העיניים ולנסות לראות עכשיו את ההוא המסכן, חסר הסיכוי הזה, החולה הזה, החוטא הזה, הפצוע הזה - האם אתה יכול לראות אותו 'נולד'? יש לך מושג איזה וכמה אנרגיות אתה תעביר אליו במבט כזה, אם רק תראה את הנולד? כמה כוחות?!

זה חדש לך שדברים נולדים? "אני היום ילידתיך" (תהילים ב', ז). רבי שמעון בן נתנאל לא אמר את הרעיונות הנפלאים והחשובים של "דע מה שתשיב לאפיקורס" ושכל מעשיך יהיו לשם שמיים, אלא "הו זהיר בקריאת שמע ובתפילה" - קריאת שמע נאמרת פעמיים ביום, ובה אנחנו מכסים את העיניים עם היד ורואים 'נולד' במקום לראות מת כשהעיניים פקוחות. פשוט לדעת להסתכל. לומר שהו"ה ה' שהוא מהווה את העולם ממש עכשיו - הוא ה' אחד. "הו זהיר" זה גם להיזהר, אבל זה גם להאיר, לשון זוהר, אור - דע מה מקור האור שלך. האם הוא המידע שראית עכשיו באינטרנט על המחלה, על המצב שלך, או שמא האור שלך נבע משמע ישראל המהווה הוא אלוקינו המהווה הוא אחד, כי הכל אחד - גם אם במצב כזה או במצב אחר, כי הוא רואה את הנולד?!

אנחנו אומרים קריאת שמע וממנה ממשיכים לתפילה, תפילת שמונה עשרה, כי אין לך להתפלל אם לא אמרת "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" בעומק ובהבנה. האם אתה באמת מאמין ב-"רפאנו"? האם אתה מאמין ב-"סלח לנו", ב-"חנן המרבה לסלוח"? מופיע בתנאי שאם אתה לא מאמין שהקב"ה חנון המרבה לסלוח הרי שהברכה שלך לבטלה ואסור לך לברך אותה. אם יש לך ספק - אסור לך לברך כי "ספק ברכות להקל".

הרואה את הנולד. אבל כשאתה מתפלל אל תעשה את תפילתך קבע אלא רחמים ותחנונים, ממש כמו בשעת צירי הלידה - זה המקום הכי קרוב למוות והכי קרוב לחיים, וממנו ייצא שאתה לא תהיה רשע בפני עצמך. ראיתם פעם תינוק רשע? אין דבר כזה. אם תראה נולד לא תהיה רשע בפני עצמך.

הרואה את הנולד זה דבר קשה, רגעים קשים ואנחנו הגברים צריכים ללמוד את זה ממשותי. זו מקודה שבה הקיים מתפקד לגמרי, מקום שהכל מתחיל בו באמת באמת מההתחלה. הכל מתהווה מחדש ואין שום קונספציה שעוצרת אותך. לראות נולד הוא דבר שכל כך טבעי לנו וכל כך רחוק מאיתנו.

אף לילות ייסרוני כליותי

הקדשנו את השיעור להחלמת חנה בתשרה יונה ומרגלית בת יהודית שעברו אתמול נתוחי תרומת והשתלת כליה מזו לזו, וחשבתי לעצמי שזה דבר לא ייאמן, וצריך לברר אותו. איפה מופיעה המילה כליות בתהילים? -

אַבְרָךְ אֵת ה' אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי אֶף לַיְלֹת יִסְרוֹנֵי כְלִיּוֹתַי. (תהילים ט"ז, ז)

לא זכיתי להיות איש מדע אבל הבנתי דבר עצום. חיפשתי למה קוראים לכליה - 'כליה'? שאלתי גם את הרופאים. הכליה היא איבר מיוחד - אחרי שתורמים כליה אחת, השניה תתפקד בתור שתיים, בעז"ה. זה פלא - יש אפשרות גם להוריד און אחת והשניה תמשיך ותתפקד כמו שתיים? אולי ריאה? רגל? אז למה מלכתחילה הקב"ה נתן לנו שתי כליות?

אדם הראשון קרבן כשנברא ומשם נברא. אמרו חכמים אדם ממקום כפרתו נברא. (רמב"ם הל' בית הבחירה, א', א'-ב')

לנו קשה מאד לדעת את מיקומו המדויק של המזבח, וחז"ל מביאים ששמואל דוד לא ידעו אף הם את המיקום עד שהם התעמקו בסוגיה ובא הנביא וגילה את זה לדוד, אבל מקום המזבח הוא מקום הלידה של העולם, הוא הכח לראות את הנולד. והנסכים שאתה מביא עם הקרבן, והחטאת שאתה מביא, והאשם וכו' - אתה בא להיולד מחדש. שם נולד האדם.

"וַיֵּצֵר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפָר מִן הָאֲדָמָה" (בראשית ב', ז') - האם אנחנו לא מבינים למה כל המלחמה שאנחנו נמצאים בה היא על אל-אקצה? אנחנו לא תופסים שכל המלחמה של כל העולם היא על המקודה הזו, של ההיוולדות - האם העולם נולד? זו מלחמה על האם יצחו אלו שרוצים להיולד ולהוליד ילדים או חלילה אלו שרוצים למות ולהמית?

אם התשובה על השאלה 'האם העולם יכול להיולד?' היא חיובית, זה אומר שגם אתה מלך איראן, מלך אשור, מלך בבל - גם אתם תהיו כלי-יהוה. האם אתם מוכנים לקבל את זה ולהוריד את הכתר, ולהבין ש-"ה' אלוהי ישראל מלך"?

הפרה גועה, בית המקדש חרב, והיהודי ממשיך וחורש. חרישה זה הדבר הכי נפלא שיש - הוא חורש לקראת הזריעה. חורש בעברית זה אותו שורש של חרש. כשאתה חורש - אתה חרש לקולות האחרים. וזה בסדר גמור, רק תהיה מודע לזה שאתה חרש. לפעמים אתה חוטף מכה שמטרתה היא להוציא אותך מהחרשות שלך, כי אתה מצידך לא רוצה להפסיק את החרישה - וזה בסדר, אבל תאזין. ומי שכן יודע לזהות את הקול של הפרה, כשהיהודי לא מודע לזה שבית המקדש שלו, כלומר של כל העולם, כלומר מקום הלידה של כל העולם, חרב - זה דווקא הערבי, שמחכה שאנחנו נביא לו כבר את הבשורה של "בית תפילה לכל העמים". והוא אומר לו - "יהודי, התר פרתך, התר מחרשתך". השאלה היחידה שאתה צריך לענות עליה, ולואי שמדע תמיד לענות עליה, היא "מי אתה?", כמו שהוא שאל אותו בתחילת המדרש. וזו השגה גדולה לענות "אני יהודי", כי יכולות להיות הרבה תשובות אחרות כשאתה חורש - אני חקלאי, מהדס, עורך דין, אני איש העולם, אני רב גדול עם שטריימל. כל מיני תשובות טפשיות יכולות להיות, אבל רק אחת אמיתית - יהודי. שורש המילה "יהודי" היא להודות. מי שמודה הוא מי שבטל אל מקורו. זו המילה הראשונה שאנחנו אומרים כל בוקר - "מודה אני לפניך". 'תראה אבא, הכל אני יכול, חוץ מלהיולד מחדש כל בוקר. את זה אני לא יכול. זה אתה החלטת'. כשאתה אומר חזק את המילה הזאת מתחיל לראות את הנולד.

לרצות לשמוע בכי של תינוק

"יהודי אני". ואז הוא שומע את הפרה בפעם השניה ואומר לו - "יהודי, יהודי, אסור פרתך, אסור מחרשתך שהגואל שלכם נולד". במאמר המוסגר - היום אני יכול להבין למה רבן יוחנן לא ביקש מהקיסר שלא יחריב את ירושלים ואני גם מבין שרבי עקיבא לא ביקש לחלוק על רב רבותיו. כולם אומרים שהוא לא ביקש את ירושלים כי לא היה סיכוי לזה להתקבל וכו' אבל אז קשה על רבי עקיבא - האם הוא חשב שזה כן היה מתקבל? האם זה וכוח פוליטי? לעניות דעתי אם רבן יוחנן היה מבקש

היחידה שלך לראות אור אמיתי היא לעצום את העיניים מכל הקונספציות שאתה מכיר. לא מספיק? אז הנה עוד ציר ועוד אחד, עד שהעיניים יעצמו, וכשהן יעצמו תגיד "ברוך אתה ה' גאל ישראל" ותתפלל. ואז זה לא יהיה קבע אלא תחנונים ואז אין בכלל אפשרות שתהיה רשע בפני עצמך.

רגע, אבל התינוקת הזו, במקרה דנן של השתלת הכליה היא בכלל אלמנה עם ילדים בת חמישים או שישים, היא לא תינוקת. האם אני עדיין יכול לחיות בתודעה של כלי-יהוה? כן, אתה יכול!

מנחם ציון ובונה ירושלים

ביום שחרב המקדש לא קיבלנו כח - נולד המשיח. וקוראים לו מנחם, שבעברית זה לא רק אחד שאומר לך מילות ניחומים כשקשה לך אלא זה גם מי שמהפך לך את כל העולם, כמושה בא לידי ביטוי בפסוק -

וַיִּנְחֶם ה' עַל-הֲרָעָה אֲשֶׁר דָּבַר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ. (שמות ל"ב, י"ד)

להינחם זה להתהפך, להתחרט, לחשוב מחדש, להחלט הפוך, להבין שכל מה שידעתי הוא לא נכון! כשאני בא לנחם אדם, ל"עברגע הקשה שלו, אני בא ואומר לו "אני אתך", אבל אז הוא אומר לי - 'תודה רבה אבל כשאתה הולך אני משאר לבד', ואז אני אומר לו עוד מילה - 'קשה לי לומר את זה, אח שלי, אבל דע ש'מנחם ציון' הוא גם 'בונה ירושלים'. המקום ינחם, מן השמיים תנחמו - והכוונה בזה היא 'אח מתוק, בוא נראה הפוך. אולי מה שאתה ואני קוראים מוות זו העוצמה הגדולה ביותר של איזה שהם חיים שאנחנו לא יכולים לתפוס בכלים שלנו וצריך כלי-יהוה בשביל להבין את זה? בוא נתנחם, בוא נתהפך, בוא נראה נולד'.

אין לי מושג איך עושים את זה אבל אני יודע איך לבקש מהקב"ה לנחם אותי. "מה שמו? מנחם שמו". היהודי הזה היה עומד וחורש - החרישה היא ההכנה לזריעה. יש לו תכנית לעונה הקרובה. הוא בונה את עולמו הכלכלי, יש לו תכנית. הוא לא בטלן, הוא חורש. וכשאתה חורש ובונה את כל התכניות שלך, נצדק, אתה לא יכול לשמוע את מה שגועה הפרה. הפרה היא החי, הטבע, זו החיה היחידה ששמה הא עלשם התפקיד שלה - פרה, לפרות ולרבות. יש הרבה בהמות אבל היא היחידה שזה שמה וזה תפקידה, היא נותנת חלב. במקומות של עבודה זרה עשו אותה לאלוהים - בהודו למשל היא פרה. והפרה הזו גועה, והטבע הזה פרה ורבה וממשיך טכנית, והוא גועה כי הוא מרגיש שבית המקדש חרב, ובשבית המקדש של היהודים חרב, הפרה גועה אחרת - הכל נגמר, אין טעם יותר לכל הפריה והרבייה בעולם כי אין בית מקדש יותר.

מודה אני לפניך

בבית המקדש יש מזבח ובמקומו, כך מביא הרמב"ם להלכה, נוצר האדם ע"י הקב"ה "עפר מן האדמה" -

המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם... ומסורת ביד הכל: שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק, והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב

בן נתנאל, שהוא ההיפך של "הרואה את הנולד"? - "הלווה ואינו משלם". היא לווה כסף. האם אתה מבין שכולנו לוויים? שכל מה שיש לי בחיים זו הלוואה? אתה מתכנן להחזיר את הלוואה שקיבלת? חשבת על זה בביזנס האחרון? "אחד הלווה מן האדם ואחד הלווה מן המקום" - כן, אתה לווה.

הפסוק אותו ציטט רבי שמעון בן נתנאל היה -

לְוֵה רִשְׁעָה וְלֹא יִשְׁלַם וְצָדִיק חוֹנֵן וְנוֹתֵן. (תהילים ל"ז, כ"א)

הפירוש שם הוא - אני הרשע של הפסוק זה בסדר. אני אעשה תשובה בעו"ה. הצדיק של הפסוק, כך מבארים שם המפרשים, הוא הקב"ה שהוא חונן ונותן - הוא יודע שלא תמיד אני מחזיר את הלוואה, הוא יודע, ולמרות זאת הוא חונן ונותן. איך? הוא נתן לאחד מאה דולר כדי שהוא ייתן ממנו לאחר עשרים. איך זה להיות פקיד עו"ש של הקב"ה? זה תפקיד חשוב. אתה מנכ"ל הבנק שלו ית'. הוא הפקיד אצלך כליה כזו - רק לך. הוא שלח המון חכמים ורופאים וכו' כדי שיבדקו שזה מתאים בדיוק מוחלט למישהו אחר.

דוד המלך אומר בתהילים -

הֲאֵת אֲמַתְּ חִפְצָתְךָ בְּטוּחוֹת וּבְסִתְמוֹת חֲכָמָה תְּדַעֵנִי. (תהילים נ"א ח')

מבאר שם רש"י ש-"טווחות" הן הכליות, שהן פתוחות וסתומות. יש אמת שאתה חפץ אותה בטווחות ודרך הסתום אתה מודיע לי את חכמתך. אבל התנאי הוא שתזכור שאתה לווה ואתה זוכה לשלם, וזה בסדר שלפעמים אתה קצת שוכח את זה אבל תזכור שכאשר אתה שוכח אז אתה הרשע של הפסוק, ולמרות זאת - הקב"ה "צדיק חונן ונותן" - יש לך עוד צ'אנס ועוד צ'אנס.

אמא של מנחם

וכך אומר לה הרובל הזה שפעם היה חורש - 'אני, את, אתה - מה אכפת לי מכסף'. האם הבנו לאיזו מדרגה של איש עסקים הוא הגיע? הוא לא אומר לה 'קחי ואני כבר אסתדר', אלא "מה אכפת לך?" - ממש כמו "השלך על ה' יהבך" (תהילים נ"ה כ"ג), כלומר 'קחי, הרי את משלמת לי פי מיליון ממה שאני נתן לך. את נותנת לכלי-י'ה שלי את המקום שהקב"ה רוצה, את מגלה אותי. קחי ואני חוזר ופורע'. והוא חוזר ומחפש אותה והיא אומרת לו "מאז שראיתני באו הרוחות ומשאוהו", פירוש - הוא נמצא, מנחם, הוא קיים, הוא נולד כל פעם מחדש, הוא נולד בתשעה באב. לאודווקא ביום הזה, בתאריך ט' באב, אלא הוא נולד כשאתה קולט את תשעה באב, כשאתה במנחה של תשעה באב הוא נולד. כשהבית משרף ואת שוטפת את הרצפה הוא נולד. כשהחיד"א מתצל כדי לא להפריע לאמונה של הנשים שלנו, אז הוא נולד.

הוא לא נולד בכלדור אלא בכל יום, רק שבאו הרוחות ומשאוהו. וכשאני אהפוך ואת תיעשי לכלי-י'ה - הוא יהיה. הוא רק רחוק ממני. "כי רחוק ממני מנחם משיב נפשי". אמא של מנחם אומרת את מה שרק היא יכולה להגיד - 'שום דבר אחר לא משיב את נפשי חוץ מהגעגוע למנחם. שום חלופה, שום קשקוש ושום קונספציה לא מהווה תחליף למנחם. רק הוא משיב נפשי'.

זה דבר מופלא שיהודים קוראים לחודש הזה "מנחם אב". לעב"ד לא רק על זה שאבא מנחם אותנו או שאנחנו מנחמים

את ירושלים הקיסר לא היה מחרב אותה, אבל רבן יוחנן אמר 'בבית ראשון כבר היינו, וגם בבית שני. אני לא רוצה בית מקדש שקיים בגלל טובות של קיסר. אנחנו שואפים והולכים ללידה מחודשת של בית מקדש אמיתי, שאנחנו בונים אותו מלמטה והקב"ה בונה אותו מלמעלה, ובינתיים תהיה יבנה וחכמיה ושם נלמד לחרוש'. וזה - 'אסור פרתך, אסור מחרשתך', אבל היהודי לא שומע לערבי ולא עושה את זה ובמקום זה הוא מוכר את הפרה ואת המחרשה והולך לקנות לבדים של תינקות, מייצר טיטולים, כי הוא רוצה לפגוש את אמא של מנחם. הוא הולך להיפגש עם תינקות ואימהות. הוא לא ידע לשמוע עד עכשיו, הוא היה חרש, ולכן עכשיו הוא רוצה לשמוע בבי של לידה, של תינוק. הוא מסתובב בכל הערים ומגיע לבירת ערבא בבית לחם יהודה, שם מקומו של ישי בית הלחמי "בן פרצוי", שם "משמחה ונגילה". ומה עושים שם בבירת ערבא של בית לחם יהודה? - שם רחל בוכה על בניה כי איננו, שם היא יודעת לא שישבו בנים לגבולם בעתיד אלא ש-"שבו בנים לגבולם", רק שאנחנו צריכים להתבונן ולראות את הנולד. שם הוא שומע את כל המשלים אומרות "אמא של מנחם, קחי לבדין לתינוק שלך" - עכשיו המשלים הן המחרשות והפרות של הסיפור הקודם. הן קוראות ואומרות לאמא של מנחם - כל העולם תלוי בך! כל העולם יכול לכלות ורק כאשר הוא כלה (נגמר) הא כלה (מתעלה). אין עוד שפה כזו בעולם! רק כשהוא כלה הוא הופך לכלי-י'ה.

עכשיו נבין איך הקב"ה קורא לנו כשהוא אוהב אותנו - 'כלה', כלה שלי. את כבר אלפיים שנה כלה וכל רגע ורגע את יותר ויותר כלה. את כלי-י'ה.

תמיד הבנתי את הפסוק שציטטנו לעיל "אֲבָרְךָ אֶת ה' אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי אֶף לִילוֹת יִסְרוּנִי כְלִיּוֹתֵי" (תהילים ט"ז, ז') שזה לשון ייסורים. אולי זה נכון, אבל לא כך מפרשים חז"ל ולא המפרשים. כליות הן היועצות, המלמדות. חז"ל אומרים שאברהם אבינו למד את תורתו משתי כליותיו שמעשו לו כשני רבנים שהיו נבועות ומלמדות אותו חכמה ותורה (ע"פ ילקוט"ש בראשית כ"ה, א'). אנחנו מכירים את הביטוי "מוסר כליות". הקב"ה נתן לי דרך הכליות עצה - "אף לילות", גם בחושך, בלילה, מלמדות אותי הכליות ש -

שְׁוִיָּתִי ה' לְנִגְדֵי תְּמִיד כִּי מִיְמִינִי בָּל אֶמְלוֹט. (שם ח')

זה גם הפוך - רק כאשר "שויתי ה' לנגדי תמיד" אני אשמע את הקול של כליותיי. "כי מימיני בל אמוט" - אני לא יודע פה אם מדובר על כליה אחת או על השניה, עם הימים אני אסתדר - אתה בראת אותי כך כדי שאני אלמד את זה שיש לי כח להוליד את האחות שלי, שאינני יודע מי היא אבל היא הבת שלך, כפי שאני הבן שלך. "אמו לי-ה ועינינו לי-ה".

לווה רשע ולא ישלם וצדיק חונן ונותן

הוא נעשה מוכר לבדין, ואמא של מנחם לא באה לקנות לבדין. הכח של אמא, והגיע הזמן שאנחנו האבות נבין אותו, הוא הכח לחיות את האינסוף ולומר דוגרי שזה קשה ואי אפשר לסבול את זה - ודי עם כל הדרשות שלך שהכל בסדר. היא מרשה לעצמה לומר "שיחנקו שומאיהם של ישראל", היא לא רב חשוב - לה מותר לדבר. היא אמו של המשיח. והיא לוקחת את הלבדין בהשאלה, היא לווה כסף. זוכרים מה אמר רבי שמעון

ונפגוש בחורים שיסבירו לנו ששבר הוא המשבר עליו היולדת יולדת, ובינתיים אל תגידו תחנון, ומאיך גם לא הלל, כיעוד לא נצר ההלל הראוי לתשעה באב. אנחנו בכלל לא מבינים מה הולך ביום הזה. אתם חורשים, אומר לנו הקב"ה, ובלעדיכם אני לא יכול לעשות כלום. אתם חורשים אבל מדי פעם תזכרו שאתם חרשים. תעצמו את העיניים חזק, תשמעו את הקול ותזכרו שתשעה באב הוא מועד. אתם מביאים לימות המשיח. "כל ימי חיך - להביא לימות המשיח" - אתה, את ואני. לא מאמינים? תראו את הנולד!

מאיסה שכולה אהבה

ומילה לסיום. סיומה של מגילת איכה הוא בשני פסוקים - **הַשִּׁבְנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ וְנִשְׁוֹבָה חֲדָשׁ יְמֵינוּ כְּקִדְמָה. כִּי אִם־מָאָס מְאֹסָנוּ קִצְפָתָ עָלֵינוּ עַד־מְאֹד.** (איכה ה' י"ט-כ')

תקשיבו לזה בקריאת המגילה השנה, ובעד"ה גם כשיבוא משיח, נמשיך לקרוא את המגילה, וכפי שאומר הרבי מקוצק זיע"א, רק שאז זה יהיה עם טעמים של מגילת אסתר ועם ברכת שהחיינו גדולה, ואז נתחיל להבין את המגילה הזו סוף סוף.

הפסוק האחרון משמע קשה לאוזנינו, ואכן מקבע שעל מנת שלא נסיים בו חוזרים על הפסוק שלפנינו שוב, כל הקהל יחד - "השיבנו ה' אליך ומשבה חדש ימינו כקדם", ועדיין - הרי הפסוק האחרון קיים. אז האם באמת יש שתי אופציות? או שתשיב אותנו ותחדש ימינו כקדם או "מאס מאסתנו"? חס וחלילה. בואו נקשיב למדרש - רבש"ע, אנחנו רוצים לשוב ואתה תשיב אותנו, תתן לנו לראות את הנולד ותחדש את ימינו כקדם כאילו עכשיו נולדנו. תחשוב שאשתך עכשיו על ירך היא תינוקת - היא יפה, נכון?. בוא מדבר דוגרי, רבש"ע - מכירים אחד שיוצא לדייטים, מבלבל לבחורה את המוח, משגע אותה לגמרי? ואחרי שהוא ישב אצל הפסיכולוג הוא הבין שזה לא מתאים והם החליטו לחתוך סופית. יומיים אחרי זה הוא שולח לה פתאום הודעת סמס - 'וגם תדעי שאת מעצבנת אותי!'. בא אליו איש חכם ואומר לו - 'תשמע מותק, אם באמת נמאס לך ממנה, למה אתה שולח אליה סמסים?', הרי נמאס לך!'. ככה מסתיימת המגילה - 'אבא בוא מדבר רגע דוגרי, הרי אם חלילה היית מואס אותנו לגמרי, לא היית קוצף עלינו עד מאד, ואם אתה קוצף עדיין, זה רק מעיד שלא מאסת אותנו מעולם. פשוט רצית עוד ציר לידה. אתה מאוהב בנו בלי הפסקה, ולא הפסקנו לעניין אותך לרגע, ואתה מחכה כל הזמן - ולכן "השיבנו אליך ומשבה חדש ימינו כקדם", שסכה לגאולה שלמה בב"א.

אותו אלא אולי גם על שמו של המשיח, על שם מנחם הזה, על שם הכח להיוולד והכח להוליד. מנחם הוא המשיח שמקרא 'הילד של הקב"ה'. הוא האבא שנותן לנו כח באמת לראות את הנולד, להבין באמת שכאשר דברים מתפרקים במעגלים הכי קרובים - נולד משיח, נולדת אלוקות. והזכות הזו שכל הפרת של העולם וכל הערבים של העולם, גם אם לא תמיד מתחשק לנו לחשוב באופן הזה, מחכים כבר לשמוע את זה בגעיות. וההבנה שלנו שהקב"ה לא מוותר עלינו ולפעמים נותן לנו כאלו כאפות רק כדי שפסיק את החירשות שלנו, כדי שבבין שאנחנו לא חורשים לזריעה שחשבתי שאני חורש לקראתה, אלא אני בכלל חורש את התלם של המשיח. דמיינתי שאני חורש איזה מפעל גדול - והקב"ה לוקח אותי להבין את מה אני באמת חורש.

בימים האחרונים אני מסתובב בשיבא ורואה את החיילים הגיבורים האלה שלנו, ואתה רואה ילדים ששומעים את הגעיה, שמכרובר חמש מאות או שש מאות ימים במילואים את הפרה ואת המחרשה שלהם, והפכו להיות מוכרי לבדין לתינוקות כדי למצוא ילד אחד שלנו, חי או חלילה כאן מת. רק מי שרואים נולד יכולים להיות רוכלים איפה שאומרים להם - בעזה, בלבנון, באיראן, עד שנמצא את אמא של מנחם, ואז נמצא גם את מנחם, ופה הוא משיב נפשי. הרוחות משאו אותו אבל הוא נולד והעולם ייבנה איתו מחדש.

קרא עלי מועד

פתחנו באר"י הק' ונסיים איתו. האמת היא שבכל בוקר אנחנו פותחים איתו את היום. הוא קבע שלפני שאנחנו הולכים להתפלל, עלינו לקבל על עצמנו מצוות עשה של "ואהבת לרעך כמוך". רש"י במסכת שבת מסביר את הפסוק הזה ואומר ש'רעך' הוא הקב"ה. זה לא ייאמן. כן, כן - הקב"ה. הבנת, מותק? "ואהבת לרעך כמוך" זה לא שבמקרה בגלל שגאת חינם חרב הבית. שגאת חינם היא שהקונספציה שלי תגרום לחרישה טובה יותר, ואהבת חינם היא להבין שהכליה שלי היא בכלל לא הכליה שלי, היא של הקב"ה. והדרך שלי להגיע לאהבת ה' היא רק דרכך, דרך "ואהבת לרעך כמוך".

שבעד"ה הקב"ה ייתן לנו בתשעה באב הקרוב לחגוג כבר את הלידה ממש, לחגוג כמושלא חגגנו אף פעם ומעולם לא הבנו. בתשעה באב לא אומרים תחנון, אף פעם לאורך כל ההיסטוריה מעולם לא אמרו, כי היום הזה מקרא "מועד". חז"ל מביאים פסוק ומפרשים אותו באופן שמשמע ציני -

... קָרָא עָלֵי מוֹעֵד לְשִׁבְרֵי בְּחוּרֵינוּ... (איכה א', ט"ו)

בפשט הכוונה היא שהקב"ה קבע זמן, מועד, לשבר, אך מזה למדו חז"ל שלא אומרים תחנון ביום הזה. איך זה? - יום יבוא

השיעור מוקדש לזכות עם ישראל להצלחת ושמירת חילי צה"ל, לחשבת החטופים מחרה ובשלוט, לחשבת כל חנופלים לקבר ישראל, לשלוט כל חיתומים וחאלמנות, לע"כ כל חנופלים על קידוש ה' באירועי המלחמה ולע"כ יודיע בנימין בן שושנה ז"ל, ולהבדיל לרפואת כל הפצועים והחולים ובסמס חנה בת שרה יונה, מרגלית בת יהודית, אלקנה בן אורית הלוי, אוהד בן ליאת, עמרם בן איידה חיה, פאני פרחח בת אסתר, חודיה בת אורית, וליוזג הגון ליעל רחל בת אריאל אסתר. להקישת שיטורים ניתן לפנות בחדרת וואטסאפ לעמטאל - 054-7500516